

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
Министерство образования и науки Республики Башкортостан
МКУ "Отдел образования администрации городского округа г. Стерлитамак РБ"
Муниципальное автономное общеобразовательное учреждение
"Средняя общеобразовательная школа № 29"
городского округа город Стерлитамак Республики Башкортостан

РАССМОТРЕНО
на заседании ШМО
учителей родного
языка и литературы
Руководитель ШМО
А.А. А.А.Худайбердина
Протокол № 5
от 29.08. 2023

СОГЛАСОВАНО
Заместитель директора
МАОУ "СОШ № 29"
городского округа
г. Стерлитамак РБ
Кочур О.В. Калашникова
от 29.08 2023 г.

УТВЕРЖДЕНО
Директор
МАОУ "СОШ № 29"
городского округа
г. Стерлитамак РБ
Д.С. Д.С. Богатырев
Приказ № 413
от 30.08 2023 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета «Государственный башкирский язык РБ»

для обучающихся 10 – 11 классов

Планируемые результаты освоения учебного предмета: личностные, метапредметные и предметные результаты освоения учебного предмета, 10а класс

Личностные результаты:

- 1) понимание башкирского языка как одной из основных национально культурных ценностей башкирского народа, определяющей роли родного языка в развитии интеллектуальных, творческих способностей и моральных качеств личности, его значения в процессе получения школьного образования;
- 2) осознание эстетической ценности башкирского языка; уважительное отношение к родному языку, гордость за него; потребность сохранить чистоту башкирского языка как явления национальной культуры; стремление к речевому самосовершенствованию;
- 3) достаточный объем словарного запаса и усвоенных грамматических средств для свободного выражения мыслей и чувств в процессе речевого общения; способность к самооценке на основе наблюдения за собственной речью.

Метапредметные результаты:

- 1) владение всеми видами речевой деятельности:

Аудирование и чтение:

- адекватное понимание информации устного и письменного сообщения (коммуникативной установки, темы текста, основной мысли; основной и дополнительной информации);
- владение разными видами чтения (поисковым, просмотровым, ознакомительным, изучающим) текстов разных стилей и жанров;
- адекватное восприятие на слух текстов разных стилей и жанров; владение разными видами аудирования (выборочным, ознакомительным, детальным);
- способность извлекать информацию из различных источников, включая средства массовой информации, компакт-диски учебного назначения, ресурсы Интернета; свободно пользоваться словарями различных типов, справочной литературой, в том числе и на электронных носителях;
- овладение приемами отбора и систематизации материала на определенную тему; умение вести самостоятельный поиск информации; способность к преобразованию, сохранению и передаче информации, полученной в результате чтения или аудирования;
- умение сопоставлять и сравнивать речевые высказывания с точки зрения их содержания, стилистических особенностей и использованных языковых средств; говорение и письмо:
- способность определять цели предстоящей учебной деятельности (индивидуальной и коллективной), последовательность действий, оценивать достигнутые результаты и адекватно формулировать их в устной и письменной форме;
- умение воспроизводить прослушанный или прочитанный текст с заданной степенью свернутости (план, пересказ, конспект, аннотация);
- умение создавать устные и письменные тексты разных типов, стилей речи и жанров с учетом замысла, адресата и ситуации общения;
- способность свободно, правильно излагать свои мысли в устной и письменной форме, соблюдать нормы построения текста (логичность, последовательность, связность, соответствие теме и др.); адекватно выражать свое отношение к фактам и явлениям окружающей действительности, к прочитанному, услышанному, увиденному;
- владение различными видами монолога (повествование, описание, рассуждение; сочетание разных видов монолога) и диалога (этикетный, диалог-расспрос, диалог-побуждение, диалог — обмен мнениями и др.; сочетание разных видов диалога);
- соблюдение в практике речевого общения основных орфоэпических, лексических, грамматических, стилистических норм современного башкирского литературного языка; соблюдение основных правил орфографии и пунктуации в процессе письменного общения;
- способность участвовать в речевом общении, соблюдая нормы речевого этикета; адекватно использовать жесты, мимику в процессе речевого общения;
- способность осуществлять речевой самоконтроль в процессе учебной деятельности и в повседневной практике речевого общения; способность оценивать свою речь с точки

зрения ее содержания, языкового оформления; умение находить грамматические и речевые ошибки, недочеты, исправлять их; совершенствовать и редактировать собственные тексты;

- умение выступать перед аудиторией сверстников с небольшими сообщениями, докладом, рефератом; участие в спорах, обсуждениях актуальных тем с использованием различных средств аргументации;

2) применение приобретенных знаний, умений и навыков в повседневной жизни; способность использовать башкирский язык как государственный как средство получения знаний по другим учебным предметам; применение полученных знаний, умений и навыков анализа языковых явлений на межпредметном уровне (на уроках русского и иностранного языков, литературы и др.);

3) коммуникативно целесообразное взаимодействие с окружающими людьми в процессе речевого общения, совместного выполнения какого-либо задания, участия в спорах, обсуждениях актуальных тем; овладение национально культурными нормами речевого поведения в различных ситуациях формального и неформального межличностного и межкультурного общения.

Предметные результаты:

1) представление об основных функциях языка, о роли башкирского языка как национального языка башкирского народа, как государственного языка Республики Башкортостан, о связи языка и культуры народа, о роли родного языка в жизни человека и общества;

2) понимание места башкирского языка в системе гуманитарных наук и его роли в образовании в целом;

3) усвоение основ научных знаний о башкирском языке; понимание взаимосвязи его уровней и единиц;

4) освоение базовых понятий лингвистики: лингвистика и ее основные разделы; язык и речь, речевое общение, речь устная и письменная; монолог, диалог и их виды; ситуация речевого общения; разговорная речь, научный, публицистический, официально-деловой стили, язык художественной литературы; жанры научного, публицистического, официально-делового стилей и разговорной речи; функционально-смысловые типы речи (повествование, описание, рассуждение); текст, типы текста; основные единицы языка, их признаки и особенности употребления в речи;

5) овладение основными стилистическими ресурсами лексики и фразеологии башкирского языка, основными нормами башкирского литературного языка (орфоэпическими, лексическими, грамматическими, орфографическими, пунктуационными), нормами речевого этикета и использование их в своей речевой практике при создании устных и письменных высказываний;

6) опознавание и анализ основных единиц языка, грамматических категорий языка, уместное употребление языковых единиц адекватно ситуации речевого общения;

7) проведение различных видов анализа слова (фонетический, морфемный, словообразовательный, лексический, морфологический), синтаксического анализа словосочетания и предложения, многоаспектного анализа текста с точки зрения его основных признаков и структуры, принадлежности к определенным функциональным разновидностям языка, особенностей языкового оформления, использования выразительных средств языка;

8) понимание коммуникативно-эстетических возможностей лексической и грамматической синонимии и использование их в собственной речевой практике;

9) осознание эстетической функции башкирского языка, способность оценивать эстетическую сторону речевого высказывания при анализе текстов художественной литературы.

Укыу предметынын йокмэткене, 10а класс (34 сәғәт)

1.Белем көнө.

(4 сәғәт).

1 сентябрь- Белем көнө, Ватан, тыныслык, мәктәп, укыу һәм уға мөнәсәбәт тураһында текстар укыу дауам итә. Укыусыларзың телмәрен үстөрөү өстөндә эш даими дауам итә.

Мәктәп, Тыуған ил, тыуған төйәк хакында әңгәмәләр үткөрөү.

Грамматика:

9-сы класта үтелгәнде кабатлау.

2. Башкортостан коштары.

(4 сәғәт)

Башкортостан коштары, уларзың көн итеүзәре, һәр кош төрөнөн үзенсәлекле яктары менән таныштырыу. Языусы, шағирзарзың коштар тураһында язған әсәрҙәрен укыу. Улар ярҙамында укыусыларзың һүзлек байлығын арттырыу, телмәр үстәреү. Башкортостанда кышлаусы һәм осоусы коштарға карата һаксыл караш тәрбиәләү.

Грамматика:

Исемдең 1-се зат ялғаулары.

Бер составлы һөйләмдәр.

Сифат дәрәжәләре.

3. Башкорт йолалары, ғөрөф-ғәзәтләре, әзәп кәғизәләре.

(3 сәғәт)

Башкорт халкының һакланып, быуындан-быуынға тапшырылып килгән йолалары, ғөрөф-ғәһәттәре, әзәп-кәғизәләре менән таныштырыу, улар тураһында һөйләргә өйрәтәү. Һәр йоланың үзенсәлекле яктарын билдәләү, башкорт халык йолаларын башка халык йолаларынан айырмалы яктарын билдәләй белеү. Күренекле шәхестәрҙең фәһемле һүзәре, языусы, шағирзарзың әсәрҙәре менән танышыу.

Грамматика:

Бер һәм ике составлы һөйләмдәр.

Алмаштың килеш менән үзгәрәүе.

Кылымдың заман формалары.

Алмаш төркөмсәләре.

4. Башкортостанда кыш.

(4 сәғәт)

Башкортостанда кыш, уның билдәләре, балаларзың кышкы уйындары һәм байрамдары тураһында укыу. Тәбиғәттә күзәтәү, кыш йәнлектәр һәм коштар тормошо тураһында укыу, һөйләү, танышыу. Был турала укыусыларзы дәрәс. Анык. Тулы итеп һөйләргә өйрәтәү максатын тормошка ашырыу өстөндә даими әш алып барыу.

Грамматика:

Һөйләмдең айырымланған әйәрсән киҫәктәре.

Алмаштың килеш менән үзгәрәүе.

Кылым формалары.

Кушма кылымдар.

Яңы йыл байрамы.

Кыш һауа торошо.

Кыш тураһында һынамыштар, мәкәл, әйтемдәр, йомактар.

5. Безҙең өсөн иң кәҙерле байрам.

(5 сәғәт).

Катын-кыздар, һөйөклө әсәйҙәр тураһында һөйләшеү, уларға карата хөрмәт, уларға иғтибарлы, ихтирамлы булыузы тәрбиәләү.

Грамматика:

Кылымдарзың башланғыс формаһы.

Әлек, хәҙер, тормош, илау, сәңгелдәк йыры, иртә, назлы, кайғы килтерәү, яраткан, ғәзел, хыял, хыялланыу, лайык, мохтаж, батырлыҡ, серләшеү.

6. Һөнәрҙәр.

(3 сәғәт)

Грамматика:

Кушма кылымдар.

7. Башкортостандың иҫтәлекле урындары.

(3 сәғәт)

Башкортостандың күренекле урындары тураһында укыусыларзы һөйләргә өйрәтәү. Укыусыларға ла Башкортостан Республикаһындағы данлыклы урындар тураһында материалдар йыйзырыу, улар буйынсы башкорт телендә укыусылар менән уртаклаштырыу. Укыусыларға үз республикаһына, тыуған төйәккә карата ғорурлыҡ тойғоһо тызузырыу.

Грамматика:

Тура телмәрле һөйләмдәр.

Эш-хәрәкәт һәм эшмәкәрлек кылымдары.

Телмәр кылымдары. Өн окшатыу кылымдары.

8. Башкорт музыка коралдары.

(3 сәғәт)

Башкорттарзың рухи һәм материалъ культураһында халык музыка коралдарының әһәмиәтле урын алып тороуы менән таныштырыу.. Ул өлкәлә данлыклы кешеләрҙең тормош юлы һәм ижады менән танышыу. Улар тураһында укыусыларзың дәрәҗәһе итеп һөйләүенә өлгәшеү.

Грамматика:

Бәйләүестәр. Кушма исемдәң яһалышы.

Кылымдың киләсәк заманы.

9. Бигерәк йәмле йәй көндәре.

(5 сәғәт)

Бәйләнешле телмәр үстөрөү буйынса төрлө эш төрҙәре үткөрөү. Йәй мизгеле, байрамдар, һуңғы кыңғырау шылтырауы, йәйге ял темаһы буйынса әңгәмәләр үткөрөү, текстар укыу.

Грамматика. Үтелгәндәрҙе кабатлау. Укыу-укытыу программаһында планлаштырылған һөҙөмтәләрҙе үләштереләүен баһалау

Бүлек атаманы	Сәғәт тәрһаны	Дата		Башкортостан республикаһының халык мәҙәниәтенең үзенсәлектәре билдәләнгән дәрәҗә темаһы	Ис кәрмә
		Планлаштырылған	Үткәреелгән		
Белем көнө (4 сәғәт)	1			Беренсе сентябрь – Белем көнө. 9-сы кластарҙа үтелгәндә кабатлау.”	
	2			Көзгө үзгәреш тәр. Текска тәржемә. Е. Кучеров “Көз етте”	
	3			Китап – белем шишмәһе. А. Игебаев “Тоғро дуһым, йор юлдаһым”	
	4			Тыуған ер. Р. Сафин “Ерем моңо”	
Башкортостан коһтары (4 сәғ.)	5			Коһтарзың файҙаһы Башкортостан коһтары.	
	6			Коһтар – безҙең дуһтар. Коһ юлы. Бер составлы һөйләмдәр	
	7			Йорт коһтары. Кышлаусы коһтар. Бер составлы һөйләмдәр	
	8			Татар халык әкиәте “Ябалак” Һораузарға яуаптар	
Өзәп кәғизәләре (3 сәғ.)	9			Һ. Дәүләтшина “Ырғыз” Кылымдарҙа –у/-ү ялғауы	
	10			Өзәп кәғизәләре Р. Кәлимова “Һаумыһығыҙ...” Һүз башында в өн – хәрәфе	
	11			Башкортостан коһтары. /122- се бит	

Башкорто станда кыш (4 сәғәт)	12			Р. Ғарипов “Тәүге кар”. Айырымланған эйәрсән кичәктәр	
	13			Х.Тапаков “Эззәр” Өстәлмәлектәрзең айырымланыуы	
	14			Кышкы матурлык Һуң бәйләүесе.	
	15			Яңы йыл байрамын көткәндә. Әбүғәлисина кәңәштәре.	
Һөнәрзәр (3 сәғәт)	16			Һөнәрзәр . - ған+бар/юк тибында кылым конструкциялары /62-се бит	
	17			Балалар – ерзең киләсәге.	
	18			З.Биишева “Бәхет сығанағы” . /59-сы бит Айырымланған хәл.	
Беззең өсөн иң кәзерле байрам (5 сәғәт)	19			Ирәндек тауы З.Вәлиди “Күк Ирәндек буйында” Хәл әйтеменең айырымланыуы.	
	20			Врач кәңәштәре./51-се бит./ Эшмәкәрлек кылымдары	
	21			Г. Рәхимйәнова “Изгелек” Аныкlausыларзың айырымланыуы.	
	22			Г. Якупова “Әсәйзәр ниңә картая?” /57-се бит. Аныкlausыларзың айырымланыуы	
Башкорто стандағы истәлекле урындар (3 сәғәт)	23			Бүләк – хөрмәт билдәһе. Тура телмәр	
	24			Г. Ярлыкапова. “Карауанһарай”. Тура телмәрзә тыныш билдәләре	
	25			Шүлгән мәмерйәһе . <i>Ти</i> (говорит) кылым формалары. Диалог	
	26			Башкортстандағы иштәлекле урындар.	
Башкорт музыка коралдар ы (3 сәғ.)	27			Башкорт халык әкиәте “Курайсы”. Парлы һүззәр.	
	28			Р.Ғарипов “Һабантурғай”. һөйләмгә анализ	
	29			Йәмле яз көндәре. Е.Кучеров “Иртә яз” һөйләм төзөлөшө	
Бигерәк йәмле йәй көндәре (5 сәғәт)	30			Дәүләтшина “Ырғыз”	
	31			Файзалы үләндәр. Бәпембә. Инеш һүззәр	
	32			Б.Ноғоманов .“Тере барометрзар” Мөнәсәбәт һүззәр.	
	33			Һабантуй /122-се бит	

	34			Мостай Кәрим бер әңгәмәһендә...Үтелгәндәрзе кабатлау. Тексттың конспектын төзөү	
--	----	--	--	---	--